

Riktlinje - Att främja flerspråkig utveckling

Reglemente

Kommunala beslut som utöver kommunallag och andra författningar styr och reglerar kommunala verksamheter. Innefattar Nämndreglementen, Delegeringsordningar, Bolagsordningar, Ägardirektiv, Föreskrifter, Kommunala taxor och avgifter.

Policy

Anger principer och värdegrundsbaserat förhållningssätt och tjänar som vägledning inom det aktuella området.

Plan

Beskriver strategier för arbetet med utvecklingen av Värnamo som kommun, och utvecklingsarbete inom kommunens organisation.

Åtgärdsplan

Anger konkreta åtgärder, tidsramar och ansvar.

Riktlinje

Beskriver hur förvaltning bedriver den befintliga verksamheten, eller ett visst område, så att den bedrivs effektivt och med god kvalitet.

Fastställd av: Barn- och utbildningsnämnden

Dokumentet gäller från: 2022-03-23

Dokumentet gäller för: Barn- och utbildningsförvaltningen

Dokumentansvarig: Johan Grahn, Barn- och utbildningschef

Bakgrund

Skolan och förskolan har som uppgift att se till att alla barn/elever har möjlighet att utvecklas utifrån sina förutsättningar. Skolan ska också ge förutsättningar för flerspråkiga barn/elever att utveckla alla sina språk. Detta är reglerat i lagar och förordningar. Skollagen reglerar vilka rättigheter och skyldigheter barn, elever och vårdnadshavare har. I lagen står också vilka krav som ställs på huvudmannen för verksamheten. Förordningar är ytterligare bestämmelser i skolfrågor från regeringen.

Nedan följer riktlinjer för Värnamo kommun som konkretiserar det styrdokumentet föreskriver vad gäller flerspråkighet i förskolan och skolan.

En dialog om andraspråksutveckling bör föras med föräldrarna redan från förskolan. Denna dialog bör sedan fortsätta under förskoleklassåret och vidare genom skoltiden.

Modersmålsstöd i förskolan

➤ enligt Skollagen (2010:800)

10 § Förskolan ska medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.

Värnamo kommuns förskolor ska stå för en pedagogisk praktik som har en tilltro till barn och ser att barnen hela tiden försöker göra världen begriplig och meningsfull. Inom förskolan uppmuntras all personal att använda alla sina språk som en resurs för barnens språkutveckling. I enlighet med förskolans läroplan ska förskolan lägga stor vikt vid att stimulera varje barns språkutveckling. En aktiv flerspråkighet är viktig för elevens kognitiva utveckling, identitet och självkänsla. Flerspråkiga barn som utvecklar sitt modersmål får bättre inläring av andra språk samt utveckling av kunskaper och förmågor inom andra områden. Förskolan skall medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att både utveckla det svenska språket och sitt modersmål utifrån sina individuella styrkor och förmågor. I förskolan ska varje barn få uppleva sig som en person som kan uttrycka sig på många olika sätt och förskolan ska arbeta för att ta tillvara barns lust att kommunicera. All personal ska bejaka det interkulturella förhållningssättet och t.ex. använda sagor på olika språk, digitala verktyg, närområdet och föreningar, m.m. Syftet är att det dagliga arbetet ska leda till att öka barnens delaktighet och känslan av tillhörighet i det svenska samhället. Vårt kompensatoriska arbete i våra förskolor syftar till skapa likvärdiga förutsättningar för alla barn att utveckla

sin fulla potential.

I förskolans uppdrag ingår att stödja barns modermålsutveckling parallellt med det svenska språket. I praktiken innebär det att alla barn ska mötas med intresse och respekt för det modersmål de talar, vilket skollagen ger uttryck för. En viktig resurs för att stödja modersmålet är digitala hjälpmedel så som Polyglutt. Språket och identiteten hör samman. Det är viktigt att all personal ser vårdnadshavare som en språklig och kulturell resurs i det dagliga arbetet. Vårdnadshavare har en viktig roll i att stötta med läsning, berättande, traditioner, ord och begrepp på barnets språk.

Vid ansökan om förskoleplats ska aktuellt/aktuella modersmål anges. Placeringsassistenterna ombesörjer att det dokumenteras och blir synligt i Extens. Vid inskolningssamtalet samtalar man om modersmålets betydelse. Förskolan ger även information om modersmålsstöd i förskolan. Blanketten språkerfarenheter fylls tillsammans med vårdnadshavare.

Om frågor och funderingar uppstår hos vårdnadshavare kring erbjudandet av modersmålsstöd kontaktas rektor för ytterligare samtal om förskolans uppdrag när det gäller flerspråkiga utveckling.

Svenska som andraspråk

➤ enligt Skolförordning (2011:185)

14 § kap. 5

Undervisning i svenska som andraspråk ska, om det behövs, anordnas för

- 1. elever som har ett annat språk än svenska som modersmål,*
- 2. elever som har svenska som modersmål och som har tagits in från skolor i utlandet, och*
- 3. invandrarelever som har svenska som huvudsakligt umgängesspråk med en vårdnadshavare.*

Rektorn beslutar om undervisning i svenska som andraspråk för en elev.

15 § Undervisning i svenska som andraspråk ersätter undervisning i svenska.

- 1. som språkval i grundskolan och specialskolan,*
- 2. som elevens val, eller*
- 3. inom ramen för skolans val.*

Begreppet svenska som andraspråk introduceras med fördel under året i förskoleklass. Inför skolstart bör förskollärare i förskoleklass tillsammans med lärare i svenska som andraspråk utifrån en språklig bedömning resonera tillsammans omkring vilken kursplan eleven ska följa i skolan. Detta underlag blir vägledande för rektors beslut. Beslutet dokumenteras skriftligt. Fortsatt avstämning måste ske genom skoltiden kring vilken

kursplan eleven följer eller bör följa. Det kan bli aktuellt med en omprövning av beslutet. Beslutet om vilket av de båda svenskämnen en elev ska läsa fattas alltid på individnivå av rektor. Det gäller även nyinflyttade elever.

Det finns inget svar i regleringen på hur man tar reda på elevens kunskapsnivå, det måste bygga på en kvalitativ bedömning av hela elevens språk. Denna bedömning görs av en lärare i svenska som andraspråk. Därefter fattas beslut av rektor. Redskap för bedömningen kan t.ex. vara performansanalys, processbarhetsteori, kartläggningsmaterial såsom ”Nya språket lyfter”, ”Språket på väg”, nationella prov, bedömningsstöd, vardagliga observationer och/eller andra kartläggnings- och diagnostiska material. Man behöver beakta både kunskaper i vardagsspråk och skolspråk vid kartläggningen av kunskaperna i det svenska språket.

Vid första utvecklingssamtalet i årskurs 1 tydliggörs enligt vilken kursplan eleven ska läsa. Om frågor och funderingar uppstår hos föräldrar och elever kring ämnet svenska som andraspråk kontaktas rektor. Vid behov sammankallar rektor till möte, där ytterligare förtydligande om de båda kursplanerna och andraspråksutveckling görs. Vid detta möte är det bra om en lärare med kompetens i andraspråksutveckling finns med. Detta brukar genomföras på utvecklingssamtalet på våren (januari/februari)

I de fall där man trots ovanstående inte kan komma till konsensus, bör man enligt ”Nationellt centrum för svenska som andraspråk” inte motarbeta föräldrars vilja. Utifrån de bedömningar man gör kan skolan rekommendera det som är mest utvecklande för eleven. Ett skriftligt avtal där skolans ställningstagande, samt föräldrars önskan finns, ska upprättas. Ifall det visar sig att eleven inte når målen i något eller några ämnen på grund av att eleven behöver utveckla sina kunskaper inom svenska språket kan skolan förbehålla sig rätten att ompröva tidigare beslut.

Alla lärare som möter flerspråkiga elever i sin undervisning bör dessutom ha kunskaper i vad ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt innebär. Här kan läraren i svenska som andraspråk med fördel fungera handledande.

➤ [enligt Gymnasieförordning \(2010:2039\)](#)

11 § kap. 4 En elev som har ett annat språk än svenska som modersmål får läsa svenska som andraspråk som gymnasiegemensamt ämne istället för svenska. Eleven får då läsa svenska som individuellt val.

Elever med annat modersmål än svenska bör informeras om möjligheten att läsa svenska som andraspråk istället för svenska. Till skillnad från grundskolan är det eleven som väljer själv vilken kursplan han/hon vill följa.

Modersmålsundervisning

➤ enligt Skolförordning (2011:185)

7 § I 10 kap. 7 §, 11 kap. 10 §, 12 kap. 7 § och 13 kap. 7 § skollagen (2010:800) finns grundläggande bestämmelser om huvudmannens skyldighet att erbjuda modersmålsundervisning. Huvudmannen är också skyldig att erbjuda elever som är adoptivbarn och har ett annat modersmål än svenska modersmålsundervisning, även om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet.

Rektorn beslutar om en elevs modersmålsundervisning.

9 § Modersmålsundervisning får inte omfatta mer än ett språk för en elev. En romsk elev som kommer från utlandet får dock ges modersmålsundervisning i två språk, om det finns särskilda skäl.

10 § En huvudman är skyldig att anordna modersmålsundervisning i ett språk endast om

1. minst fem elever som ska erbjudas modersmålsundervisning i språket önskar sådan undervisning,
2. det finns en lämplig lärare

➤ enligt Gymnasieförordning (2010:2039)

15 § I 15 kap. 19 § och 18 kap. 14 § skollagen (2010:800) finns grundläggande bestämmelser om huvudmannens skyldighet att erbjuda modersmålsundervisning för elever i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Huvudmannen är också skyldig att erbjuda elever som är adoptivbarn och har ett annat modersmål än svenska modersmålsundervisning, även om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet.

Enligt 7 § språklagen (2009:600) är de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska.

Rektorn beslutar om en elevs modersmålsundervisning.

16 § Modersmålsundervisning får inte omfatta mer än ett språk för en elev. En romsk elev som kommer från utlandet får dock få modersmålsundervisning i två språk om det finns särskilda skäl.

17 § Modersmålsundervisning får anordnas som

1. individuellt val,
2. utökat program, eller
3. som ersättning för undervisning i andra språk än svenska, svenska som andraspråk och engelska.

18 § Huvudmannen är skyldig att anordna modersmålsundervisning för en SFS 2010:2039 elev sammanlagt högst sju läsår under elevens skoltid. Eleven ska dock ges sådan undervisning under längre tid om eleven har

särskilt behov av det. Begränsningen till sju år gäller inte om undervisningen

1. ersätter undervisning i andra språk än svenska, svenska som andraspråk och engelska,
2. anordnas som individuellt val, eller
3. anordnas med ett nationellt minoritetsspråk eller ett nordiskt språk som modersmål.

19 § En huvudman är skyldig att anordna modersmålsundervisning i ett språk endast om

1. minst fem elever som ska erbjudas undervisning i språket önskar sådan undervisning, och
2. det finns en lämplig lärare att tillgå.

Avser modersmålsundervisningen ett nationellt minoritetsspråk är huvudmannen skyldig att anordna modersmålsundervisning även om antalet elever är mindre än fem.

20 § En elev som får modersmålsundervisning får fortsätta att delta i undervisningen, även om språket skulle upphöra att vara dagligt umgängesspråk för eleven.

Inom skolan erbjuds modersmålsundervisning, som är ett val för vårdnadshavare/myndig elev. Modersmålsundervisning tar sin utgångspunkt såväl i språket som i kulturen, där språket talas. Undervisningen och betygssättning sker utifrån läroplanens kunskapskrav.

Modersmålsundervisning organiseras och administreras centralt i Värnamo kommun av Enheten för flerspråkighet- EFF, utifrån det behov som rektor lämnar in inför varje nytt läsår. Under läsåret kan nyinskrivna elever tillkomma. Modersmålsundervisning kan ske via fjärr.

Förutsättningen för att få undervisning i modersmål är:

- att eleven har grundläggande kunskaper i språket samt att modersmålet är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet
- att vårdnadshavare/ eleven önskar få undervisningen
- att det finns minst fem elever i kommunen som önskar sådan undervisning
- att det finns en lämplig lärare

Modersmålsundervisningen är avgiftsfri. Vårdnadshavare/elev ansöker om modersmålsundervisning.

Anmälan är bindande och gäller tillsvidare. Undervisningen för antagna elever är obligatorisk och gäller högst sju år. Eleven ska dock ges sådan undervisning under längre tid om eleven har särskilt behov av det.

Rektorn beslutar om eleven är berättigad till modersmålsundervisning.

Vårdnadshavare/eleven kan avanmäla. Avanmälan lämnas in till rektor, som beviljar det. För grundskolan börjar avanmälan gälla från och med nästa läsår.

Ytterligare information om ämnet modersmål finns på skolverket.se

Studiehandledning på modersmålet

- enligt Skollagens nya bestämmelser som trädde i kraft 1 augusti 2018
- enligt Skolförordning (2011:185)

Studiehandledning på modersmålet

enligt Skolförordning (2011:185)

4 § En elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det.

En elev som ska erbjudas studiehandledning och som innan sin ankomst till Sverige har undervisats på ett annat språk än modersmålet får ges studiehandledning på det språket i stället för på modersmålet, om det finns särskilda skäl.

enligt Gymnasieförordning (2010:2039)

9 § En elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det. Om det finns särskilda skäl, får en elev som har rätt till modersmålsundervisning och som före sin ankomst till Sverige har undervisats på ett annat språk än modersmålet ges studiehandledning på det språket i stället för modersmålet.

Studiehandledning är en form av särskilt stöd och ett verktyg för skolframgång för flerspråkiga elever. Det är en insats som sätts in när eleven riskerar att inte nå målen i ett eller flera ämnen. Det är viktigt att utifrån kartläggning att studiehandledningen ges på elevens starkaste språk. Studiehandledning ska vara dokumenterat i ett åtgärdsprogram.

Studiehandledning på modersmålet kan också förekomma som en tillfällig insats i form av extra anpassning och ska då dokumenteras om en extra anpassning.

- Studiehandledning kan vara förstaspråksstöd när eleven är nyanländ eller inte har mycket kunskaper i svenska eller i ett ämne.
- Studiehandledning ska också ges till de elever som har goda ämneskunskaper, men ännu inte har sådana kunskaper i svenska att de fullt ut kan tillgodogöra sig undervisningen i svensk skola.
- Det kan också vara ett stöd för att förstärka elevens flerspråkiga utveckling för de elever som är födda i Sverige eller var mycket små när de kom.

Om inte aktuellt språk finns att tillgå kan studiehandledning i undantagsfall ges av lärare med kompetens i andraspråksutveckling och ämneskunskap. Det finns även möjlighet att använda sig av processtöd som ett komplement till studiehandledning.

Studiehandledning kan ske på olika sätt:

- Det kan ske före undervisning, med bearbetning av ämnesinnehåll.

- Studiehundledning kan också ske under en lektion, som parallell ämnesundervisning, dvs. studiehundledning i ämnet i klassrummet.
- Ett tredje alternativ är att studiehundledning sker efter undervisning med bearbetning på modersmål och repetition och fördjupning av ämneskunskaper
- Studiehundledning kan ske via fjärr.

Enheten för flerspråkighet är ett stöd i att organisera och tillhandahålla studiehundledning. Inför varje nytt läsår anger rektor behov av studiehundledning på sin enhet till EFF. För helt nyanlända elever tillhandahålls ca 0,1 tjänst/elev till skolans budget. Om eleven byter skola följer budgeten eleven. Rektor beslutar om antalet timmar som eleven är berättigad studiehundledning.

I Värnamo kommun finns ”Enheten för flerspråkighet” att vända sig till i frågor som rör flerspråkighet

För vidare information om studiehundledning på modersmål, se skolverket.se